

เศรษฐกิจชุมชนบ้านชะยุง ตำบลชะยุง อำเภอกุฑมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ

Community Economics of Khayung Village, Khayung Sub-district, Uthumporn Phisai District, Sisaket Province.

เอมอร แสนภูวา

โปรแกรมวิชาพัฒนาชุมชน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

E-mail: amonsskru@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเศรษฐกิจชุมชนบ้านชะยุง ตำบลชะยุง อำเภอกุฑมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเศรษฐกิจชุมชนและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 20 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา การศึกษาภาคสนามเพื่อสำรวจบริบทชุมชน การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า ได้แก่ เวลา สถานที่และบุคคล นำเสนอผลการศึกษด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ด้านเศรษฐกิจชุมชน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักการเกษตรทำนา อาชีพเสริม ได้แก่ การทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง ค้าขาย รับจ้าง ภายในชุมชนมีกลุ่มเศรษฐกิจผลิตข้าวหอมมะลิเพื่อการส่งออกซึ่งเป็นเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มเลี้ยงโค และกลุ่มกองทุน ได้แก่ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กองทุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนกลุ่มสตรี กองทุนกลุ่มเกษตรกร กองทุนกลุ่มอาสาสมัครมูลฐานและกองทุน SML

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านชะยุง พบว่า ควรมีการจัดฝึกอบรมการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่มเพื่อกลุ่มพัฒนาและขับเคลื่อนการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ควรปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนหรือทำงานในกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ควรนำสมาชิกในชุมชนและสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจศึกษาดูงานเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เสริมทักษะและประสบการณ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ควรระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของกลุ่ม หน่วยงานรัฐควรเข้ามาช่วยเหลือในการขุดเจาะแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรให้มีเพิ่มขึ้น ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาอาชีพเสริมแก่สมาชิกในกลุ่มหรือชุมชนหลังฤดูทำนา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุกชั้นตอน ควรมีการสร้างโรงผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด ควรแสวงหางบประมาณเพื่อสร้างศูนย์ฝักอาชีพทอผ้าไหม และควรส่งเสริมการเกษตรแบบปลอดสารพิษ

คำสำคัญ: เศรษฐกิจชุมชน, แนวทางการพัฒนา, ชุมชนเข้มแข็ง

Abstract

The study of community economics of Khayung Village, Khayung Sub-district, Uthumporn Phisai District, Sisaket Province was with the following objectives: To study the community economics and the guidelines of the community economic development conducted as a qualitative research with 20 main data providers by collecting relevant data from documents, books, manuals and fieldwork study in order to explore the community context and conducting in-depth interviews, participatory and non-participatory observation, and focus group discussion in order to acquire the objective-oriented data. The data triangulation was applied to verify the accuracy of the data included time, space, and person. The analytical description was used to present the research findings.

The community economic sector revealed that the main and subsidiary agriculture for the majority of people included farming, animal raising, fisheries, selling things, and hired workers. There existed a group of people producing Horm Mali Rice (fragrant jasmine rice) for export without using chemicals. The occupational groups composed of silk-cloth weaving group, cattle raising group and the community fund groups such as village fund, savings fund for production, women's fund, farmers' fund, basic volunteering fund, and SML fund.

The guidelines of the community economic development of Khayung Village revealed that a number of measures should be carried out. First of all, trainings on teamwork should be conducted for teamwork improvement and to direct the work as set in the objectives. Particularly, consciousness among the people in the community or those working for the community economic groups related to applying the sufficiency economy theories of the King's in their real work should be cultivated. Meanwhile, fieldwork study tours should be arranged for the members of the community and those

working for the community economic group so that they gain additional practical work-related skills and experience. Relevant government and private units should provide the community with supportive budget continuously as planned. The community should raise capital from the members of the community economic groups continuously to enforce the strength of all the groups. Moreover, government units should prepare sufficient hydraulic systems for agriculture in the community such as digging up additional water sources and private units should develop supplementary jobs for the community members after finishing rice farming season. All the people in the community should be encouraged and supported to participate in all development processes. The community should build barns to produce bio-organic pellet fertilizers and seek for financial aid to set up a center for training silk-cloth weaving and promoting the chemical-free agriculture.

Keywords: community economics, development uideline, strong community.

1. บทนำ

กระแสการพัฒนาประเทศที่เน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาที่มีเป้าหมายไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยเน้นการผลิตเพื่อการทดแทนการนำเข้าและมีการส่งออกเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการพึ่งพาในด้านทุน เทคโนโลยี วัตถุดิบ และการตลาดต่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทย ประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงทำให้ส่งผลต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันในประเทศไทย ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานตลอดจน ความเสื่อมโทรมทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาเหตุ เพราะสังคมไทยเน้นวัตถุนิยมมากขึ้น อีกทั้งยังรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติ ขาดระเบียบวินัย ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มุ่งเอาแต่เอาเปรียบ ขาดศีลธรรมและจริยธรรมมากขึ้น ส่งผลให้การดำเนินวิถีชีวิตของคนไทยแบบดั้งเดิมสูญเสียไปพร้อมๆกับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งที่สำคัญในสถานการณ์ที่ผ่านมาพบว่าสถานประกอบการหลายแห่งต้องปิดกิจการลงสืบเนื่องจากประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและเกิดภัยธรรมชาติอย่างรุนแรง ทำให้เกิดการเลิกจ้างงานลูกจ้างหรือแรงงานจำนวนมากได้รับผลกระทบซึ่งส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมเมืองและสังคมชนบท ซึ่งกลุ่มคนที่อยู่ในสังคมชนบทได้รับผลกระทบอย่างมากเพราะต้องพึ่งพารายได้จากสมาชิกในครอบครัวที่เข้าไปทำงานในสังคมเมืองทำให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย

จากปัญหาดังกล่าวทำให้แนวคิดการพัฒนาจากฐานล่างได้

ถูกนำมาพิจารณาอย่างจริงจังมากขึ้น และเกิดความเชื่อว่าสังคมจะเข้มแข็งและเกิดความมั่นคงยั่งยืนได้จะต้องมาจากฐานล่างที่แข็งแรง ซึ่งฐานล่างก็คือ สถาบันครอบครัวและชุมชน เพราะถ้าหากครอบครัวและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ก็จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เพราะกระบวนการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมแก้ไขปัญหาและร่วมประเมิผลเกิดการเกื้อกูลกันจะช่วยเหลือกลมให้ชุมชนเป็นเอกภาพสามัคคีกัน สามารถกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนตนเองได้ ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสิ่งที่สำคัญต้องให้ชุมชนพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด สอดคล้องกับ มงคล ด่านธานินทร์ [1] กล่าวว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชาติ จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนา ยังพบว่าการพัฒนาต้องสัมพันธ์กับการเมืองการปกครอง การศึกษา วัฒนธรรมของประเทศถึงจะทำให้เกิดการ พัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนถูกมองจากสังคมภายนอกว่าเป็นการถอยหลังเข้าคลอง ในความหมายของการถอยหลังเข้าคลอง คือ การถอยกลับเพื่อสร้างรากฐานเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนโดยเน้นการเกษตรเป็นตัวนำเน้นการพึ่งพาตนเอง เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านและเน้นการร่วมแรงร่วมใจกันของพลังชุมชนโดยยึดครอบครัวเป็นหลัก ยึดการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ ยึดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย ยึดการส่งเสริมการตลาดชุมชน ยึดการจัดเวทีชาวบ้านแบบคิดเองทำเอง จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาเศรษฐกิจชุมชนและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านชะยูง ตำบลชะยูง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และประเทศเกิดการ พัฒนา

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลชะยูง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านชะยูง ตำบลชะยูง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ

3. วิธีดำเนินงาน

การดำเนินการวิจัยใช้พื้นที่ในการศึกษาบ้านชะยูง ตำบลชะยูง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนชุมชนบ้านชะยูง ได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการเจาะจง จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประธานและสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนและตัวแทนประชาชน

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Primary Data) ได้แก่ เอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัย

3.1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ การศึกษาภาคสนามเข้าไปสำรวจบริบทชุมชนและสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญตามประเด็นที่ศึกษา การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม

3.2 การทดสอบความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูล

3.2.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation)

3.2.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 นำข้อมูลที่ได้มาแยกประเด็น โดยจัดเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลพิจารณาเชื่อมโยงความเป็นเหตุเป็นผล และนำกลับไปให้ผู้สัมภาษณ์ได้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

3.3.2 การวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้ทฤษฎีเข้ามาเปรียบเทียบจากข้อมูลที่ผ่านมาวิเคราะห์ในเบื้องต้น

3.4 การนำเสนอข้อมูล

จากการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดแล้วนำมาเสนอผลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

4. ผลการศึกษา

ผลการศึกษา มีดังนี้

4.1 บริบทชุมชนบ้านชะยูง

จากการศึกษาเศรษฐกิจชุมชนบ้านชะยูง ตำบลชะยูง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า บริบทชุมชนบ้านชะยูง สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2201 โดยพระภิกษุคำและชาวบ้านที่ย้ายมาจากเมืองเวียงจันทน์ และได้เดินทางออกจากบ้านโพนสะเม็กทางด้านดอนมดแดง มาพบที่ราบลุ่มและมีป่าล้อมรอบบริเวณที่ราบ และมีต้นไม้พยางใหญ่อยู่ตรงใจกลางจึงได้สร้างบ้านเรือนและวัด ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านชะยูงหลายปีต่อมาจึงได้ตั้งชื่อใหม่ว่า บ้านชะยูง โดยมีเจ้าบ้านตาตหรือ นายตาตเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกและ นายอดิศักดิ์ มะลิวัลย์ เป็นกำนันในปัจจุบัน ประชากรในชุมชนบ้านชะยูงมีจำนวน 589 คน โดยแบ่งเป็นชาย 292 คนและหญิง 297 คน มีครัวเรือน 112 ครัวเรือน แบ่งออกเป็น 10 คุ้ม ด้านสังคมชุมชนบ้านชะยูงมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 1 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสเริ่มตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยาลัยสาธาณะ 3 แห่ง มีผู้สูงอายุจำนวน 75 คน ผู้พิการจำนวน 7 คน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลชะยูง 1 แห่ง มีวัด 1 แห่ง ชื่อวัดชะยูงวนาราม มีศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลชะยูง 1 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ประชาชนมีการศึกษาที่แตกต่างกัน คือ ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาท้องถิ่น คือ ภาษาลาว และนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด

4.2 เศรษฐกิจชุมชนบ้านชะยูง

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ การเกษตรทำนา อาชีพเสริม ได้แก่ การทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง ค้าขาย และรับจ้าง เป็นต้น ประชาชนผ่านเกณฑ์ จปฐ. ทุกครัวเรือน มีการรวมกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน แบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพ และกลุ่มกองทุน 1) กลุ่มอาชีพ มี 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มทอผ้าไหม จำนวน

สมาชิก 32 คน ทุนดำเนินการจำนวน 50,000 บาท นางประคอง สีหวาด เป็นประธานกลุ่ม วัตถุประสงค์กลุ่ม คือ การทอผ้าไหมเพื่อจำหน่ายและเสริมสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และกลุ่มเลี้ยงโค มีสมาชิกจำนวน 12 คน มีทุนดำเนินการจำนวน 60,000 บาท นายอานนท์ บุรุษ เป็นประธานกลุ่ม วัตถุประสงค์ของกลุ่มคือ เลี้ยงโคพันธุ์เนื้อเพื่อจำหน่าย 2) กลุ่มกองทุนชุมชนบ้านชะยูง มี 6 กลุ่ม ประกอบด้วย กองทุนหมู่บ้าน จำนวนสมาชิก 57 คน ทุนดำเนินการ 2,000,000 บาท กลุ่มกองทุนสตรี จำนวนสมาชิก 50 คน ทุนดำเนินการ 30,000 บาท กองทุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนสมาชิก 51 คน ทุนดำเนินการ 142,700 บาท กองทุนกลุ่มเกษตรกร จำนวนสมาชิก 15 คน ทุนดำเนินการ 4,050 บาท กองทุนกลุ่มอาสาสมัครมูลฐาน จำนวนสมาชิก 5 คน ทุนดำเนินการ 7,500 บาท และกองทุน SML จำนวนสมาชิก 100 คน ทุนดำเนินการ 100,000 บาท

การศึกษาโดยการวิเคราะห์ SWOT ด้านเศรษฐกิจชุมชน เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พบว่า จุดแข็งของชุมชน คือ ชุมชนมีแหล่งเงินทุนภายในของตนเอง ชุมชนมีช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เช่น หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำชุมชน เป็นต้น สมาชิกภายในชุมชนมีความซื่อสัตย์ความสามัคคี มีกองทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เช่น กองทุนหมู่บ้าน มีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยเฉพาะกลุ่มข้าวหอมมะลิเป็นที่ขึ้นชื่อของชุมชนและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน จุดอ่อนของชุมชน คือ สมาชิกภายในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของชุมชนส่วนน้อย กลุ่มเศรษฐกิจภายในชุมชนยังไม่เกิดความเข้มแข็ง สมาชิกภายในชุมชนขาดความรู้ในการวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม สมาชิกภายในชุมชนขาดความอดทนความขยันในการทำกิจกรรม อุปสรรค คือ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไม่มีความต่อเนื่องซึ่งทำให้เกิดความยั่งยืน แหล่งเงินทุนไม่พอเพียงต่อความต้องการของสมาชิกและกลุ่ม สมาชิกภายในชุมชนไม่มีอาชีพเสริมหลังฤดูทำนา อีกทั้งยังพบว่าแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชนไม่เพียงพอต่อความต้องการในการผลิตเพื่อการเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภคภายในชุมชนมีราคาแพง และงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐมีน้อยทำให้การพัฒนาไม่เกิดความต่อเนื่อง โอกาสการพัฒนาของชุมชนคือ ภายในชุมชนได้รับการสนับสนุนกองทุนอาชีพจากรัฐ เช่น กองทุนหมู่บ้าน กองทุนส่งเสริมอาชีพ การเกษตร เช่น พืชผัก ข้าวหอมมะลิมีราคาเพิ่มขึ้นจากเดิมและพบว่าสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และสมาชิกภายในชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนในชุมชน

4.3 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบ้านชะยูง

จากการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ 1) ควรมีการจัดฝึกอบรมการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำงานกลุ่มให้มากขึ้น 2) ควรมีการปลูกจิตสำนึกให้สมาชิกในชุมชนน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองและเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน 3) กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนควรมีการนำสมาชิกกลุ่มศึกษาดูงานเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

ทักษะและประสบการณ์ 4) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรมีการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่องและควรมีการระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่มอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของซึ่งทำให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืน 5) ด้านการเกษตรพบว่าขาดแคลนแหล่งน้ำในการเพาะปลูกหน่วยงานรัฐควรเข้ามาช่วยเหลือในการขุดเจาะหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้นและทั่วถึงต่อความต้องการ 6) ควรมีการสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาอาชีพเสริมหลังฤดูกาลการเก็บเกี่ยว 7) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกๆขั้นตอน ให้รู้จักอดทนและพร้อมในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น 8) ควรให้ความสำคัญกับสมาชิกในชุมชนทุกคนเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน 9) หน่วยงานรัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนรู้มีเงินทุนเสริมสร้างอาชีพเพิ่มมากขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย 10) ควรมีการสร้างโรงผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดของชุมชนเพื่อตอบสนองในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนให้มากขึ้น 11) ควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาส่งเสริมศูนย์ฝึกอาชีพทอผ้าไหมของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง 12) ควรส่งเสริมการเกษตรแบบปลอดภัยให้เพิ่มมากขึ้น 13) ควรส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาการกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในการตัดสินใจในการดำเนินงานโครงการต่างๆของสมาชิกในชุมชน 14) ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงวิธีการทำงานของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดเข้าใจที่ตรงกัน 15) ควรส่งเสริมการจัดทำระบบบัญชีให้เป็นมาตรฐานเพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการ การตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน

ดังนั้นสรุปได้ว่าเศรษฐกิจชุมชนเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง โดยใช้การผลิตการแปรรูป การจำหน่าย และสวัสดิการในชุมชน กระบวนการที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มต่างๆที่อยู่ในชุมชน ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานด้านปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับชุมชน สร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งเกิดสังคมที่พึ่งปรารถนา และประเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ ดังนี้ เศรษฐกิจชุมชนบ้านชะบุง พบว่า ประชาชนประกอบอาชีพหลักการเกษตรทำนา อาชีพเสริม ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง ค้าขาย และรับจ้าง มีการผลิตข้าวหอมมะลิเพื่อการส่งออกเป็นเกษตรปลอดภัย กลุ่มอาชีพ ประกอบด้วย กลุ่มทอผ้าไหมและกลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มกองทุน ประกอบด้วย กองทุนหมู่บ้าน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนกลุ่มสตรี กองทุนกลุ่มเกษตรกร กองทุนกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และกองทุน SML

การวิเคราะห์ SWOT ด้านเศรษฐกิจชุมชนเพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จุดแข็ง คือ ชุมชนมีแหล่งเงินทุน ช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย สมาชิกมีความซื่อสัตย์

และสามัคคี กลุ่มภายในชุมชนได้รับการสนับสนุนกองทุนจากรัฐ เกิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของชุมชน คือ กลุ่มข้าวหอมมะลิที่สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน จุดอ่อน คือ สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มน้อย กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนไม่เข้มแข็งต่อเนื่อง สมาชิกในชุมชนหรือกลุ่มขาดการเรียนรู้ อุปสรรค คือ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไม่มีความต่อเนื่อง แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชนไม่เพียงพอต่อความต้องการในการผลิตพืชทางการเกษตร โอกาส คือ ชุมชนได้รับการสนับสนุนกองทุนอาชีพจากรัฐ ส่วนด้านการเกษตร เช่น พืชผัก ข้าวหอมมะลิมีราคาเพิ่มขึ้นจากเดิมและพบว่าสามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน ซึ่งเชื่อมโยงให้เกิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้ ชุมชนควรมีกรอบการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม สอดคล้องกับ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา [2] กล่าวว่า การส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนเป็นปัจจัยที่เชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิก เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งทีสมาชิกเห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมและเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว ควรสร้างจิตสำนึกให้สมาชิกน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน สอดคล้องกับ มาลี พงษ์พงศา [3] กล่าวว่า การเรียนรู้ระดับบุคคลเป็นการนำไปสู่การพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา การเรียนรู้ระดับกลุ่ม เป็นกลไกการทำงานระดับชุมชนเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทำงานร่วมกัน กระบวนการเริ่มจากปัญหาหรือความต้องการที่ดำรงอยู่ จากการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา แล้วแสวงหาแนวทางแก้ไข การเรียนรู้ในระดับชุมชน ใช้หลักการมีส่วนร่วม สมาชิกเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้จากการปฏิบัติ สอดคล้องกับความ ต้องการและเป็นประโยชน์ต่อสมาชิก เน้นการเสริมสร้างให้สมาชิกคิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี [4] กล่าวว่า เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจชุมชนเป็นเรื่องเดียวกัน การพัฒนาต้องเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาแบบแยกส่วนไปสู่การพัฒนาอย่างบูรณาการซึ่งทุกส่วนมีความเชื่อมโยงกัน ควรมีการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้กับสมาชิกในชุมชน คือ การสร้างอาชีพที่หลากหลาย โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสำคัญยิ่ง อีกทั้งยังพบว่ากลุ่มเศรษฐกิจชุมชนควรศึกษาดูงานเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดประสบการณ์และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงาน ภาครัฐและภาคเอกชนควรเข้ามา มีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณ ต่อเนื่อง และสิ่งที่สำคัญควรมีการระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่ม ซึ่ง สอดคล้องกับ กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย [5] ว่า ปัจจัยที่เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นจริง คือ การระดมทุนและทุนจากชุมชน ในรูปของการออมทรัพย์ อันเป็นการระดมทุนและในรูปของทุนแล้วนำเงินมาลงทุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการระดมทุนจากภายในชุมชน อันทำให้กิจกรรมเกิดความยั่งยืน แนวทางการพัฒนาอีกประการหน่วยงานรัฐควรเข้ามาช่วยเหลือในการขุดเจาะหาแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรเพิ่มขึ้นสืบเนื่องจากชุมชนมีอาชีพหลักคือการทำนา และอัตลักษณ์ของชุมชนคือข้าวหอมมะลิแต่ยังขาดแคลนแหล่งน้ำในการผลิตทางการเกษตร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาเสริมสร้างทักษะพัฒนาอาชีพหลังฤดูการเก็บเกี่ยว ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนามีความอดทนและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ควรผลักดันให้สร้างโรงผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด ควรแสวงหางบประมาณเพื่อสร้างศูนย์ฝึกอาชีพทอผ้าไหมของชุมชน ควรส่งเสริมการเกษตรแบบปลอดภัย ควรส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อ

พัฒนาการมีส่วนร่วมโดยเฉพาะการตัดสินใจร่วมกันในการทำโครงการต่างๆเพื่อเป็นบรรทัดฐานของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ พบว่า ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน สร้างกระบวนการขับเคลื่อนรูปแบบการปกครองที่ถือว่าประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเรียนรู้แนวทางการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกจิตสำนึกสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นพื้นฐานของคนในชุมชนว่ามีความพออยู่พอกินหรือไม่และถือเป็นวาระเร่งด่วนเรื่องปากท้องเพื่อให้คนในชุมชนมีความสุขเกิดคุณภาพชีวิตที่ดี และส่งเสริมให้ครอบครัวอีกทั้งชุมชนมีความเสมอภาคความสามัคคีซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยการได้รับความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากท่านอาจารย์ ประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณ ที่ปรึกษางานวิจัยที่ให้คำแนะนำในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้ความรู้และประสบการณ์ที่ดี ขอขอบคุณคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษที่สนับสนุนทุนในการวิจัย ตลอดจนขอขอบคุณชาวบ้านขะยุง ตำบลขะยุง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษทั้งที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและช่วยเหลือในทุกด้านเพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จ

คุณงามความดีอันใดที่เกิดจากการจัดทำงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับบิดา มารดา สามี และลูกๆ ซึ่งเป็นที่รักเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุน ตลอดจนครูอาจารย์ที่เคารพทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ที่ดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

7. การอ้างอิง

- [1] มงคล ด้านธานินทร์. “เศรษฐกิจเชิงระบบ หลักการและแนวทางการปฏิบัติ” ในเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : แนวความคิดและยุทธศาสตร์ . กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท้องถิ่น. 2541.
- [2] ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. “เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต”, กรุงเทพฯ : ต้นไทรการพิมพ์, 2540.
- [3] มาลี พฤษภางศาณี. บทบาทองค์กรพัฒนาเอกชนกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : 2541.
- [4] ประเวศ วะสี. “เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจและสังคม”, กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน. 2542.
- [5] กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. “คู่มือการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง”, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น. 2541.